

Stortingets finanskomité

Vår dato 19. mai 2010
Deres dato -
Vår referanse 280396-2/DIV/-
Deres referanse

Kommentarer til Revidert nasjonalbudsjett for 2010

Næringslivets Hovedorganisasjon vil i det følgende kommentere Meld. St. 2 (2009-2010) Revidert nasjonalbudsjett 2010.

Stor internasjonal usikkerhet

Revidert Nasjonalbudsjett 2010 legges fram i en meget usikker situasjon for internasjonal økonomi. Mens de realøkonomiske virkningene av finanskrisen fremdeles henger igjen, truer nå en ny finansiell krise med store gjeldsproblemer i flere land. Arbeidet med tilpasning av budsjettene i underskuddslandene vil måtte følges på en troverdig måte.

I denne situasjonen er faren for norsk næringsliv tredelt:

- *For det første* kan nødvendige innstramminger i flere europeiske land føre til kraftig nedgang i samlet etterspørsel etter norske eksportvarer i Europa. Europeiske land står i dag for 85 prosent av norsk eksport.
- *For det andre* kan frykt for at store mengder statsgjeld ikke blir betjent, føre til problemer for europeiske banker. Fra finanskrisen høsten 2008 vet vi at internasjonal finansuro sprer seg raskt også til det norske markedet. Når norske banker får problemer med låneopptak i internasjonale markeder, strammer de inn på utlånene overfor norsk næringsliv.
- *For det tredje* kan vi få renteøkninger i Norge mens resten av Europa fortsetter med lave rentenivåer.

Unngå særnorske renteøkninger

NHO er bekymret for at finanspolitikken vil føre til flere særnorske renteøkninger, som ytterligere øker avstanden til rentenivået ellers i Europa. Det vil i den nåværende situasjon øke sannsynligheten for at den allerede sterke norske kronen kan styrke seg ytterligere.

Mangelen på tydelige signaler om budsjettpolitikken for 2011 og fremover i Revidert nasjonalbudsjett kan skape markedsmessig usikkerhet om fremtidig rente og kronekurs. I stor grad på grunn av en stadig styrking av kronen, er norske lønnskostnader svært mye høyere enn i våre konkurrentland. Etter NHOs beregninger ligger timelønnskostnader for arbeidere i industrien nå i gjennomsnitt nærmere 60 prosent høyere enn i gjennomsnittet av våre konkurrentland.

Betydelig fall i sysselsettingen

Regjeringen fremholder nå at utviklingen i arbeidsmarkedet er bedre enn tidligere fryktet. NHO mener denne analysen bygger på en ensidig fokusering på tallet for antall arbeidsledige i NAV. Den underliggende utviklingen i arbeidsmarkedet er mye mer alvorlig enn dette tallet alene tilsier, hvilket kommer av at Norge i 2009 og 2010 har hatt et omfattende frafall fra arbeidsmarkedet. Siden krisen i 2008 har mange personer som søkte arbeid, eller som mistet arbeid, trukket seg ut av arbeidsstyrken. Arbeidsinnvandringen har også avtatt noe.

Tall fra AKU viser at arbeidsstyrken ble redusert med 4.000 personer fra første kvartal 2009 til første kvartal 2010. I samme periode økte befolkningen i arbeidsdyktig alder med 56.000 personer. Det har altså vært en sterk tilvekst av personer i arbeidsfør alder utenfor arbeidsmarkedet. Mange forlot dermed arbeidsstyrken til tross for en kraftig opptrapping av sysselsettingen i offentlig sektor, slik følgende tabell viser:

Sysselsettingsutvikling fra 2008 til 2009	Endring i personer
Sysselsatte i alt	-10.000
Herav: i privat sektor	-34.000
i offentlig sektor	24.000
Kilde: Nasjonalregnskapet, SSB	

Arbeidsmarkedet kan igjen bli vanskeligere. I fremtiden er det ikke rom for en så sterk ekspansjon i offentlig sektor. Dersom vi skal unngå sterk økning i ledigheten eller ytterligere frafall fra arbeidsstyrken, må sysselsettingsveksten komme i gang igjen i privat sektor.

Tallene understreker at det norske arbeidsmarkedet fortsatt er fleksibelt. Kortvarige kriser håndteres ved at et betydelig antall personer finner seg annet å gjøre enn ordinært arbeid. På litt lengre sikt er det likevel naturlig å forvente at antallet yrkesaktive i større grad følger utviklingen i befolkningen i yrkesaktiv alder, og at yrkesfrekvenser dermed holder seg oppe.

Prioriter vekstfremmende investeringer

Årsaken til at man kommer nærmere handlingsregelen i 2010 enn tidligere forutsatt, er drahjelp i form av bedre konjunkturer og endringer i regnskapet for 2009. Vi konstaterer at det ikke er gjort anstrengelser for å redusere oljepengebruken.

God langsiktig vekstevne i norsk økonomi forutsetter at vi klarer å styre oljepengene til de områder som vil styrke morgendagens arbeidsplasser. Dette blir enda mer aktuelt nå som vi tydelig ser at de gylne årene for norsk økonomi som følge av oljeaktiviteten nærmer seg slutten. Vi viser i den forbindelse til at Regjeringen nå legger frem nye tall

«som viser en betydelig nedjustering av statens netto kontantstrøm fra oljevirkosomhet etter 2015. De nye tallene innebærer at det meste av rommet for økt bruk av oljeinntekter i norsk økonomi ligger bak oss, ...»

slik finansministeren fremholder i Pressemelding nr. 34 av 11. mai 2010.

Stortinget vedtok gjennom handlingsregelen at handlingsrommet i hovedsak skulle gå til samferdsel, forskning, utdanning og næringsvennlige skatte- og avgiftslettelser. Beregninger

fra NHO viser at bare 10-12 prosent av det økte handlingsrommet de siste fem årene har gått til de vekstfremmende områdene Stortinget prioriterte. Revidert nasjonalbudsjett innebærer bare små justeringer på dette bildet.

På tross av en positiv økning til samferdsel i Revidert nasjonalbudsjett, ligger fortsatt bevilgningene til vei og jernbane i Nasjonal transportplan over 1,7 milliarder kroner bak den langsiktige opptrappingen Stortinget har vedtatt. NHO mener det er rom for å satse på veier, jernbane og forskning gjennom tøffere prioriteringer, selv om pengebruken totalt sett på budsjettet holdes under kontroll.

Nytenkning rundt Revidert nasjonalbudsjett

Revidert nasjonalbudsjett 2010 inneholder ikke mye nytt verken på politikksiden eller i vurderingen av den økonomiske utviklingen. NHO vil peke på at fremleggelsen av Revidert nasjonalbudsjett hvert år er en anledning til å se litt lenger frem i det økonomiske landskapet. Markedsaktørene i finansmarkedene følger i tillegg til oljepris og rentesetting særlig nøye med på finanspolitikken og den politiske viljen til å styre statsbudsjettet.

Det ville ha vært en klar fordel om dokumentet hadde inneholdt økonomiske prognoser også for neste år, en gjennomgang av de utfordringene makrobildet innebærer for finans- og pengepolitikken og deretter en drøfting av premissene for budsjettarbeidet for inneværende år. Det er grunn til å peke på at både Norges Bank og Statistisk sentralbyrå har lagt fram prognoser for den makroøkonomiske utviklingen i 2011, og at Norges Bank har skissert en rentebane basert på dette makrobildet og en antakelse om finanspolitikken. Revidert nasjonalbudsjett kunne ha vært brukt til å påvirke de forventningene som måtte ligge i finansmarkedene om renteoppgang i Norge og styrket kronekurs. Det ville norsk næringsliv og norske arbeidsplasser tjent mye på.

Med vennlig hilsen
NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON
Område næringspolitikk

Petter Haas Brubakk
Direktør